

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13.12.2018, sp. zn. 25 Cdo 3009/2017, ECLI:CZ:NS:2018:25.CDO.3009.2017.1

Číslo: 125/2019

Právní věta: Osoba, která po smrti původního odběratele odebírá v jeho bytě plyn navzdory tomu, že nemá uzavřenou smlouvu o odběru, je přinejmenším srozuměna s neoprávněností svého počínání i se způsobením škody dodavateli (nepřímý úmysl). Nárok na náhradu za neoprávněný odběr plynu se tak promlčuje v objektivní desetileté promlčecí době (§ 106 odst. 2 obč. zák.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 13.12.2018

Spisová značka: 25 Cdo 3009/2017

Číslo rozhodnutí: 125

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody, Promlčení

Předpisy: § 106 odst. 2 obč. zák.
§ 74 předpisu č. 458/2000Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Chrudimi rozsudkem ze dne 15. 10. 2014, č. j. 103 EC 18/2012-125, uložil žalované, aby zaplatila žalobkyni 94 042,68 Kč s příslušenstvím, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Rozhodl tak o nároku na náhradu za neoprávněný odběr plynu v době od 30. 11. 2007 do 15. 4. 2009 (od data odečtu plynu po smrti odběratele do data uzavření nové smlouvy po skončení dědického řízení) na odběrním místě č. p. XY v XY ulici v XY. Vyšel ze zjištění, že J. J. starší, jeden ze spoluvlastníků domu, dne 29. 3. 2007 zemřel, jeho syn J. J. mladší (druhý spoluvlastník) byl v té době nezvěstný a jediný, kdo měl v uvedeném období do nemovitosti přístup, byla žalovaná, bývalá manželka druhého spoluvlastníka. Soud vzal za prokázané, že žalovaná užívala nemovitost, do níž byl dodáván plyn podle smlouvy se zesnulým spoluvlastníkem a dodávka fakticky pokračovala i po jeho smrti, kdy žalovaná plyn nadále odebírala. Soud takto konkludentně uzavřenou smlouvu podřadil pod § 588 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, dále jen „obč. zák.“, a dovodil, že odběratelkou byla žalovaná, již uložil povinnost zaplatit částku, která tvoří cenu plynu odebraného v předmětném období v množství zjištěném z měřicího zařízení na plynovodu. Námitku žalované, že je nárok promlčen, soud neakceptoval s tím, že se opírá o fakturu splatnou dne 30. 6. 2009 a žaloba byla ve věci podána dne 24. 1. 2012, tedy před uplynutím tříleté promlčecí doby.

2. K odvolání žalované Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích rozsudkem ze dne 26. 1. 2016, č. j. 23 Co 406/2015-202, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalované uložil povinnost zaplatit žalobkyni 24 278,80 Kč se zákonným úrokem z prodlení od 25. 6. 2011 do zaplacení, ohledně 69 763,88 Kč s příslušenstvím žalobu zamítl, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, právně však nárok žalobkyně posoudil jako nárok na náhradu škody za neoprávněný odběr plynu podle § 74 zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích (dále jen „energetický zákon“). Nepromlčeným shledal nárok pouze za období od 24. 1. 2009 do 15. 4. 2009 a při určení výše škody vyšel z vyhlášky č. 251/2001 Sb., kterou se stanoví Pravidla provozu přepravní soustavy a distribučních soustav v plynárenství. Za období od 30. 11. 2007 do 23. 1. 2009 odvolací soud žalobkyni nárok na náhradu škody nepřiznal, neboť ke dni podání žaloby již uplynula tříletá objektivní promlčecí doba.

3. Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně rozsudkem ze dne 21. 9. 2016, č. j. [25 Cdo 2904/2016-233](#), zrušil rozsudek odvolacího soudu ve výroku, jímž byla žaloba zamítnuta. Vytkl mu, že při aplikaci § 106 obč. zák. nezávažil objektivní promlčecí dobu desetiletou, neboť ze skutkových zjištění se může podávat i případný nepřímý (či přímý) úmysl žalované při neoprávněném odběru. Věc mu vrátil k dalšímu řízení, aby se kromě posouzení možného úmyslu vypořádal i s otázkou promlčení nároku v subjektivní dvouleté lhůtě (§ 106 odst. 1 obč. zák.).

4. Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích, rozsudkem ze dne 17. 1. 2017, č. j. 23 Co 406/2015-252, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu na zaplacení dalších 69 763,88 Kč s příslušenstvím zamítl, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Uzavřel, že žalobkyně se o osobě odpovědné za neoprávněný odběr dozvěděla až 16. 6. 2011, žaloba ze dne 24. 1. 2012 tedy byla podána před uplynutím dvouleté subjektivní lhůty. Nedovodil, že by žalovaná škodu způsobila úmyslně, neboť z jejího opomenutí uzavřít novou smlouvu o odběru plynu nelze automaticky dovozovat, že byla srozuměna s neoprávněným obohacením. Vyložil rozdíl mezi nepřímým úmyslem, který vyžaduje aktivní kladný vztah k výsledku jednání, a vědomou nedbalostí. Odkázal také na judikaturu Ústavního soudu, podle které sama lhostejnost ve vztahu k následku nestačí k naplnění volní složky nepřímého úmyslu (nálezy Ústavního soudu ze dne 26. 3. 1999, sp. zn. [II. ÚS 301/98](#), a ze dne 1. 4. 2004, sp. zn. [IV. ÚS 433/02](#)).

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost ve smyslu § 237 o. s. ř. dovozuje z toho, že odvolací soud se odchýlil od ustálené praxe odvolacího soudu (zejména usnesení sp. zn. [25 Cdo 1159/2005](#)). Dovolatelka namítá, že nezákonný odběr elektřiny je v energetickém zákoně jasně definován a jeho předpoklady byly v dané věci naplněny, což má za následek fikci vzniku škody. Odkazuje na protokol o jednání ze dne 11. 4. 2012, ze kterého se podává, že žalovaná je ochotná uhradit vyúčtování do data 30. 3. 2008, a že v roce 2007 žádala o přihlášení dodávky plynu na svou osobu, což jí nebylo umožněno, neboť dodavateli plynu nedoložila své právo k užívání nemovitosti. Věděla tedy, že právo k odběru plynu nemá, přesto jej odebírala do plynového kotle, kotle na ohřev vody a plynového sporáku. Navrhuje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

III.

Přípustnost dovolání

6. Vzhledem k tomu, že dovoláním napadené rozhodnutí bylo vydáno dne 17. 1. 2017, Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) postupoval podle občanského soudního řádu ve znění účinném do

29. 9. 2017. Po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání žalobkyně je přípustné pro rozpor napadeného rozhodnutí s judikaturou dovolacího soudu v otázce zavinění. Dovolání je důvodné.

IV. Důvodnost dovolání

7. Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatelka uplatňuje jako důvod dovolání (§ 241a odst. 1 o. s. ř.), může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

8. Vzhledem k § 3079 odst. 1 a § 3036 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinný od 1. 1. 2014, se věc posuzuje podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013, neboť k jednání, ze kterého vzešla škoda, došlo před 1. 1. 2014.

9. Podle § 106 obč. zák. právo na náhradu škody se promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. [odst. 1]. Nejpozději se právo na náhradu škody promlčí za tři roky, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně, za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla; to neplatí, jde-li o škodu na zdraví [odst. 2].

10. Občanské právo za účinnosti občanského zákoníku, účinného do 31. 12. 2013, který pojem zavinění nevymezoval, tradičně vycházelo z úpravy hmotného práva trestního (§ 4 a § 5 zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, účinného do 30. 12. 2009, či § 15 a § 16 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, účinného od 1. 1. 2010); tyto principy se pak vztáhnou i na nároky z neoprávněného odběru plynu, jak správně dovodil odvolací soud (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 9. 2016, sp. zn. [25 Cdo 2904/2016](#), publikovaný pod č. 7/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Zavinění je právní naukou definováno jako vnitřní, psychický vztah jednatelů k jeho vlastnímu protiprávnímu jednání a k výsledku tohoto jednání. Je založeno jednak na prvku poznání, spočívajícím ve vědomosti a předvídání určitého výsledku, jednak na prvku vůle, spočívajícím v tom, že subjekt projevuje svou vůli tím, že něco chce, ale také tím, že je s něčím srozuměn. U úmyslu platí, že buď škůdce věděl, že škodu způsobí a chtěl ji způsobit (přímý úmysl), anebo byl s tímto důsledkem srozuměn (nepřímý úmysl).

11. Podle odvolacího soudu z toho, že žalovaná po smrti původního odběratele neuzavřela novou smlouvu o odběru plynu, nelze dovozovat její srozumění se škodlivým následkem. Tento závěr je nesprávný a je v rozporu například s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 25. 7. 2006, sp. zn. [25 Cdo 1159/2005](#), který v případě neoprávněné těžby dřeva dovodil úmysl osoby, která pokácela stromy, o nichž prokazatelně věděla, že s nimi nemá právo nakládat, byť neznala konkrétního vlastníka. Tento závěr přijatý ve skutkově poněkud odlišném případě je použitelný i v nyní posuzované věci, neboť i zde obdobným způsobem žalovaná bez smluvního podkladu odebrala cizí věc (energii). Je přitom zřejmý úmysl žalované, pokud bylo zjištěno, že po smrti smluvního odběratele, jímž byl její bývalý tchán, se neúspěšně pokusila o uzavření smlouvy o dodávce plynu na své jméno, a přesto poté pokračovala v odběru bez smlouvy; nelze mít tedy pochyby o její vědomosti, že jí právo k odběru plynu nenáleží. Ostatně, i kdyby žalovaná nedala najevo, že si je vědoma nutnosti mít uzavřenou smlouvu, musela mít jako každá běžná dospělá osoba průměrných vlastností povědomí, že zemní plyn není volným statkem, že jej lze odebírat jen na základě uzavřené smlouvy a že se za jeho odběr platí. Odebírala-li tedy žalovaná plyn navzdory tomu, že neměla uzavřenou smlouvu o odběru, přičemž věděla, že tak činí bez právního důvodu, musela být srozuměna i s neoprávněností svého počínání, jímž naplnila znaky neoprávněného odběru podle § 74 odst. 1 písm. a) energetického zákona, i se

způsobením škody žalobkyni. Takové jednání nelze považovat za lhostejné, a tedy pouze nedbalostní, jak naznačil odvolací soud poukazem na judikaturu Ústavního soudu (sp. zn. [II. ÚS 301/98](#) a [IV. ÚS 433/02](#)). To vynikne zejména ve srovnání s definicí vědomé nedbalosti, při níž škůdce ví, že může svým jednáním způsobit škodu, avšak bez přiměřených důvodů spoléhá, že se tak nestane. I když odvolací soud podrobně a s odkazem na trestněprávní literaturu vyložil rozdíl mezi nepřímým úmyslem a vědomou nedbalostí, ničím nepodložil svůj závěr o pouhé nedbalosti žalované, především nevysvětlil, zda vůbec a případně na základě čeho mohla spoléhat, že se nedopouští neoprávněného odběru a že jí nepůsobí škodu.

12. Právní názor odvolacího soudu o nedbalostním jednání žalované je tedy věcně nesprávný, a rozsudek založený na závěru o promlčení nároku v tříleté objektivní promlčecí době neobstojí. Odvolací soud proto napadené rozhodnutí zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.